

переміщення безпосередньо залежними від рівня професіоналізму і тим самим стимулювати працівників до навчання; провести коригування навчальних програм, привести їх у відповідність до практичної діяльності, усунути дублювання; паралельно з удосконалюванням системи освіти повинна вестися робота по зміцненню соціально-економічного становища працівників. Для того, щоб соціальна мобільність могла здійснюватися в оптимальному для соціального інституту напрямку, тобто, щоб пріоритетні позиції займали найбільш гідні, а працівники, робота яких не задовольняє вимоги системи, могли бути звільненими, необхідно дотримуватися дисципліни і законності, недопущення формалізму в роботі при реалізації принципів кадрової політики і кадрових перемішень. Соціальна мобільність повинна здійснювати функцію соціального контролю. Практичне застосування вона знаходить у вирішенні проблем кадрових перемішень.

Надійшла до редколегії 20.01.99

Л.Д. Кізілова

ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ ПРАЦІВНИКА МІЖНАРОДНИХ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В СИСТЕМІ ПРАВООХОРОННИХ ВІДНОСИН

Охорона громадського порядку є однією з невід'ємних функцій держави і здійснюється саме для цього створеними правоохоронними органами, служба в яких ґрунтується на принципах законності, вірності Присязі, поваги особистості і свобод громадян, гуманізму, гласності, беззаперечному підкоренню службовій дисципліні. На даному етапі розвитку суспільства відбуваються ускладнення криміногенного стану не тільки в межах окремо взятої держави, але і в цілому світі.

Спостерігається явище міграції злочинності, відмічається тенденція росту злочинів та виявлення все більшої їх витонченості. Об'єктом уваги багатьох країн стають такі злочини, як контрабанда, незаконна торгівля наркотиками, економічні злочини, виготовлення фальшивих грошей і торгівля жінками. Виникає необхідність створення спеціальних організацій міжнародного характеру, здатних координувати і кооперувати дії різних країн з нагляду, розшуку і затримання міжнародних злочинців, а також створювати і вдосконалювати практику спільної боро-

тьби зі злочинами міжнародного характеру. Свідченням міжнародного акценту в діяльності правоохоронних органів України є її успішна діяльність в складі цивільної поліції ООН, членство у Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерпол, а також підписання різних договорів про міжнародну співпрацю в правовій сфері. Таким чином, перед юридичними, психологічними, педагогічними і іншими науками постає проблема дослідження особистості працівника міжнародних правових організацій.

Міжнародні правоохоронні організації відрізняються одна від одної своєю організацією, структурою, родом діяльності. Тому ми в цій статті зупинимось на виявленні професійно значущих особистих якостей, які властиві будь-якому працівнику міжнародних організацій, як надалі будемо його називати. Відповідно до методологічного принципу акмеології – принципу єдності свідомості і діяльності, який сформулював С.Л.Рубінштейн і розвинув потім О.Н.Леонт'єв, професійна майстерність являє собою володіння комплексом продуктивних психотехнологій професійної діяльності на основі володіння професійно ^{живими} особистими якостями. У даному визначенні професійної майстерності поняття «психотехнологія» відбиває одиницю аналізу професійної діяльності, а саме цілеспрямовану і впорядковану, перетворену в знакову систему сукупності і послідовності дій. У свою чергу професійна діяльність, як і будь-яка інша діяльність, має свої зовнішні і внутрішні умови.

В Університеті внутрішніх справ було проведено дослідження, яке ставило на мету визначення внутрішніх умов діяльності, а саме професійно значущих особистих якостей, які забезпечують професійну майстерність і прагнення до самовдосконалення. На основі методів анкетування, спостереження, методів співбесіди, аналізу юридичної, психолого-педагогічної літератури були виявлені зовнішні умови діяльності працівників міжнародних правоохоронних організацій і спричинені ними внутрішні умови. Дослідження проводилось на прикладі Національного центрального бюро Інтерполу.

Під час дослідження з'ясовано таке: діяльність працівника міжнародної організації являє собою працю, що ґрунтується на суворому дотриманні як законодавства України, так і міжнародного законодавства. Це робота, яка вимагає значного напруження сил, бути добросовісним,

терплячим і настирливим, вона вимагає високої відповідальності і найвишого професіоналізму. Специфіка цієї діяльності визначається, поперше: наявністю різноманітності завдань, які вирішуються в умовах обмеженості часу, програма їх вирішення виражається в загальній формі, що визначається правовими нормами; по-друге, при всій своїй складності і різноманітності діяльність працівника Інтерполу, як будь-яка юридична діяльність, підлягає правовому регулюванню, що накладає відбиток на особистість працівника, який вже при плануванні своєї діяльності подумки порівнює свої майбутні дії з нормами законодавства, що регламентує ці дії. У діяльності працівника Інтерполу можна виділити такі сторони:

комунікативна (причому спілкування проходить в умовах правового регулювання);

організаційна сторона (куди входить і організація власної діяльності, а також організація спільної роботи з іншими особами, відомствами, структурами, організаціями);

реконструктивна сторона (пам'ять, увага, мислення, загальний і спеціальний інтелект);

посвідчувальна сторона (пунктуальність, акуратність, чітка організація письмової діяльності).

Своєрідними умовами виявлення цих якостей є наявність владних повноважень, які працівник міжнародної організації застосовує від імені закону країни, яку він представляє. Звідси підвищена емоційність праці, яка характеризується: високим почуттям відповідальності, адже доводиться виступати від імені цілої держави; великим обсягом інформації, яка опрацьовується в умовах обмеженого часу, що вимагає від працівника НЦБ Інтерполу емоційної стійкості щодо впливу негативних подразників, а також розвинених вольових якостей.

Відповідно до сторін діяльності визначаються і якості особистості, що формуються на ґрунті розвитку психічних властивостей, їх певного співвідношення з вимогами діяльності. За ступенем узагальнення їх можна згрупувати у такий спосіб:

соціальна активність;

свідомість (світогляд, індивідуальна концепція);

мотиваційно-споживча сфера (потреби, інтерес, захоплення, потяг, звички, установки);

інтелектуальні властивості (особливості сприйняття, пам'яті, мислення, уяви);

емоційно-вольові властивості;

комунікативні властивості (здатність до співчуття, інтровертивність – екстравертивність і т. ін.);

психологічні властивості (особливості протікання вищої нервової діяльності, працездатність, реакція на стрес-фактори).

Виявлена в процесі дослідження модель особистості працівника Інтерполу має такий вигляд: *патріотизм і інтернаціоналізм (виявляється в повазі до інших народів і національностей, їх звичаїв і традицій, нетерпимість до національної і расової ворожнечі; політична зрілість; громадянська мужність; принциповість, справедливість; розвинене почуття обов'язку і особистої відповідальності за доручену справу; колективізм і особиста гідність; комунікабельність і толерантність; доброзичливість і справедливість; людяність і самокритичність; ввічливість, тактовність, дипломатичність; чесність, правдивість, скромність; щирість; вірність; працездатність, працелюбність, творчий підхід до виконання своїх обов'язків; дисциплінованість, ретельність, відповідальність; ініціативність; настирливість; педантичність; інтелектуальність (цікавість і практичність розуму, рефлексивність); емоційна стійкість, витримка, стресовитривалість; цілеспрямованість; бажання вдосконалювати свої професійні знання, навички, майстерність.*

Системний підхід дозволив нам визначити взаємозв'язок між особистими і професійними якостями в структурі особистості, виявити чіткий взаємозв'язок між професійними якостями, знаннями і вміннями в діяльності, визначити остаточне число сторін професійної діяльності.

Подібна модель могла б слугувати орієнтиром у здійсненні функцій: діагностики; навчання; розвитку; виховання (самовиховання), що ведуть до подальшого вдосконалення особистості працівника правоохоронних органів у прагненні до найвищого професіоналізму.

Надійшла до редколегії 24.12.98